

NÁVRAT DO ŠKOLY

Komunikace a interakce se studenty po neštěstí

Cíl: Poskytnout učitelům zkušenosti a nástroje pro situaci komunikace se studenty (a kolegy) při návratu do školy, informovat o zdrojích pomoci.

Hlavní doporučení ke komunikaci

1. Pečujte o sebe.
2. Připravte se předem.
3. Komunikujte empatii, uznání ztrát, soudržnost, naději, odolnost.
4. Zapojte rituály.
5. Informujte o normalitě reakcí, postupnosti a individuálnosti zotavování.
6. Snižte dočasně tlak na výkon.
7. Informujte o konkrétních zdrojích a možnostech pomoci.
8. Informujte o pokračující podpoře ze strany univerzity.
9. Pomoc druhým pomáhá i nám.

Pečujte sami o sebe

Abyste měli energii podporovat druhé, v první řadě pečujte nyní zvýšeně o své tělesné a duševní zdraví.

Komunikační vybavenost

Jako učitelé jste **kompetentní ke komunikaci**, mnozí máte již vytvořenou představu, jak mluvit se studenty při prvním kontaktu s nimi. Může se jednat o situaci individuálního osobního setkání, setkání se skupinou, online komunikace či komunikace při návratu do třídy. Toto doporučení může napomoci při Vaší přípravě. Osvědčuje se **předem si připravit několik vět**, které chcete říci předem a mít je napsané.

Dopady a odolnost

Událostí, ke které došlo 21. 12. na FF UK, je nyní zasaženo velké množství lidí. Čelíme neštěstí, které zasáhlo studenty, učitele, rodiny, akademické komunity i celou společnost. Někteří lidé jsou emočně a psychicky zasažení více, někteří méně; někteří přímo, jiní zprostředkovaně. Existují okruhy lidí, kteří jsou **zranitelnější či odolnější**. Vhodný je **individuální přístup** k jednotlivcům, po tom, co sami odhadneme, zda byla míra zátěže extrémní, vysoká či mírná. Většina lidí je odolných a **zotaví se samo či s podporou blízkého sociálního prostředí**. Lidé více zasažení lidé mohou profitovat z odborné péče specializované na zotavení se z traumatu. Všichni mohou pracovat na **posilování vlastní odolnosti**. Snažme se případnou **odbornou podporu zprostředkovat** potřebným.

Čas

Většina lidí se bude z události zotavovat v řádu týdnů, jiní měsíce, někdo bude potřebovat roky. Berme ohled na lidi potenciálně **zvýšeně zranitelné**, mohou to být pozůstalí, přátelé obětí, přeživší svědkové, ale i lidé, kteří se vyhnuli útoku či lidé s jiným traumatem v osobní historii. Těmto lidem můžeme nabídnout zprostředkování pomoci.

Emoce

Individualita prožívání, různí lidé různé emoce, všechny jsou normální. Pomáhá **pojmenovat si emoce**, tím je lépe ovládneme. Můžeme říci: „Lidé

v současné situaci mohou pociťovat smutek, obavy, zlobu nebo jiné emoce, všechny jsou normální reakcí, jsou přirozené. Pokud si vlastní emoce pojmenujeme, stávají se pro nás ovladatelné“.

Vnitřní a sociální zdroje

Každý máme vnitřní mechanismy a osobní zkušenosti s tím, co nám pomáhá překonávat stres. Snažme se je zapojit i nyní. Můžeme se každý zamyslet nad svými zvládacími strategiemi a postupy. Většině lidí pomáhá mluvit s druhými, zachovat si strukturu běžných činností, zachovat si zdravou životosprávu, lidé využívají i spirituální zdroje v sobě či okolí. Pro zotavení je klíčovou věcí dostupná **sociální opora, blízkost druhých, sdílení**. Aktivita je protilátkou proti pocitům bezmoci, nejistoty či úzkosti. **Pomoc druhým** pomáhá i nám samotným zvládat zátěž plynoucí z události.

Vlastní aktivita a pomoc druhým

Důležitým posilujícím faktorem je **zapojení jednotlivců či skupin do činností**, aktivity společné s druhými. Také pokračování v běžných činnostech, včetně studia a výuky pomáhá. Je vhodné dočasně **snížit nároky na výkon** studentů (i učitelů), je přirozené, že soustředění, paměť i schopnost plánování bývají kratší či delší dobu zhoršeny.

Vnější zdroje podpory

Zde jsou uvedeny vhodné odborné zdroje, které jsou garantovány odborníky na duševní zdraví a léčbu psychického traumatu. Po střelbě na FF UK vzniklo jednotné **online Asistenční centrum pomoci**, které najdeme pod www.nudz.cz. Najdeme tam na jednom místě dostupné informace a zdroje pomoci (telefonické linky, odborná pracoviště, možnosti pro terapii traumatu /online či osobní, individuální či skupinové/ a klíčová doporučení. Užitečné pro studenty i učitele mohou být také mobilní aplikace „**První Psychická Pomoc**“ (pomoc druhým) a „**Pohov**“ (péče o sebe, podpora zvládání a odolnosti). Mnoho užitečných tipů a zdrojů nalezneme na webu www.opatruj.se (péče o sebe, podpora druhých).

Dále jsou k dispozici odborníci na duševní zdraví a zdroje v rámci **CUNI a FF UK**,

např.: <https://psychologicka.poradna.ff.cuni.cz/>,
www.centrumcarolina.cuni.cz, zprostředkování
konkrétních služeb získáte také na mailu
psych.pomoc@cuni.cz.

Dlouhodobost psychosociální podpory

U hromadných neštěstí dochází k postupnému zvládnání jedinci, rodinami i komunitami. V akutní fázi po neštěstí (obvykle první 2-4 týdny) koordinuje v ČR psychosociální pomoc IZS, dále předává koordinaci služeb pro střednědobou a dlouhodobou fázi dalším organizacím (zde Karlově univerzitě, která v této oblasti spolupracuje s Národním ústavem duševního zdraví, neziskovými organizacemi a dalšími odborníky na tuto oblast). Univerzita spolupracuje na strategii dalších kroků a **systemu pro zajištění dlouhodobé psychosociální podpory**, které by měly přesahovat 1. výročí události. Dalším úkolem bude ponaučení se z neštěstí ve smyslu **posílení odolnosti a vzájemnosti jednotlivců i celé akademické komunity do budoucna**.

Podrobnější informace najdete v příručce:
Metodické doporučení pro školy a školská zařízení Škola a neštěstí: Jsme připraveni! Viz <https://www.hzscr.cz/soubor/metodika-skola-a-nestesti-jsme-pripraveni-2023-pdf.aspx>

Další tipy

Před setkáním se **sami připravte**. Je výhodné mít **osnovu a hlavní sdělení** napsané při ruce.

Na počátku setkání je vhodné vyjádřit empatii, uznání ztrát, soudržnost a naději.

Normalizujte případné emoční a další reakce, které se mohou objevit, jde o **normální reakce** lidské psychiky na extrémní zátěž. Případné **potíže časem odeznívají**. Prožívání i cesty k zotavení jsou velmi **individuální**.

Při prvním setkání se studenty, ať už to bude zkouška, neformální setkání, anebo první hodina výuky,

prosím věnujte pozornost **památce obětí** a také důležitosti **aktivního vyrovnání** se s celou situací. **Rituály pomáhají**. Můžeme společně zapálit svíčku, připomenout oběti minutou ticha, sdílet, co nám v těchto těžkých dnech pomohlo, anebo hledat nápady, co by ještě mohlo pomoci nám i druhým. Tím přispíváme k adaptaci kolegů a studentů.

Zajímejme se o druhé a jejich potřeby.

Zpracování nepříjemného zážitku může zasáhnout u mnoha lidí do schopnosti řádně se připravit na atestace a plnit studijní povinnosti, prosíme Vás, abyste mimořádnost celé situace brali v potaz i v rámci nejbližšího zkuškového období a abyste byli v tomto ohledu **vůči studentům vstřícní**.

Důležitou součástí vyrovnávání se s traumatickými událostmi je i **schopnost vrátit se na místo**, kde došlo k tragickým událostem. Informujte studenty o důležitosti tohoto kroku a aby se vzájemně v návratu podpořili lépe ve skupince než sami.

Co se týká možného psychického traumatu a jeho léčby doporučujeme hledat ty odborníky v oblasti duševního zdraví, kteří se **specializují na práci s psychickým traumatem**.

Přestože fakulta bude organizovat akce, které pomohou k postupnému návratu studentů, je vhodné umožnit studentům, **aby se sami na tomto návratu aktivně podíleli. Vracet život na fakultu** je společnou věcí každého zaměstnance i studenta a za toto úsilí je vhodné vyjádřit poděkování.

Předejte studentům informace o dostupných zdrojích podpory.

Zpracovali: PhDr. Štěpán Vymětal, Ph.D., MV ČR, doc. PhDr. Radvan Bahbouh, Ph.D., plk. Mgr. Martina Wolf Čapková, GŘ HZS ČR, verze k 2. 1. 2023